

La Comuniun

I te prëii, Eros, achîta
chësc mi dejidêr d'Eliodora
che m'â arobè la sonn,
ascuta mia Musa che te suplichëia!

Mo sce i messess morì por colpa
de to barest che pê
ester bun da trà saïtes ma
cuntra de mè, spo damanarài
de scri sôn mia fossa: Cîara,
tö che te passes: chilò pàtsel
n ël copè da Eros.

Meleagro

I ùn aldì che por podëi se gode deplëgn l'amur ôl ester imprömadedöt atraziun por n'atra porsona. N iade che chësc é arjunt ôl ester l'entusiasm por la laldè y la esaltè. Chilò aldiarunse che döes porsones che s'â incuntè y che s'â ciafè mëss ester bones de partì sce ares ô podëi se gode i früc dl amur. Le partì à da nen fâ cun le contat danter döes animes. Ara se trata dla condivijiun dl spirit. Y por ester bogh da partì valch cun n ater spirit ôl ester dantadöt crëta: an mëss ti avëi crëta al'atra porsona sce an ô partì valch imparà. Sce al mançia la crëta, spo ne vara nia da arjunje chësc nivel tan important che nes pormët de aziché les ligrëzes dl amur. Chësc, ajache te chësc stadium passa i dui amané da n raiun conesciü te n raiun nia conesciü, se tolon l'un y l'atra chël che ai ne n'â nia instësc ite te ëi. Y chilò po les perzeziuns dl entusiasm diventè valch de real, sce la comuniun é sota assà. A chësta maniera se trasformëia chël che ô bun tla porsona amada.

No, no gnì pormez!
Al é damì sce da dalunc
i ti ô bun y dejidrëii tû edli:
ma canche an aspeta
pêra bela la felizité,
y nia chirida nes mënera n sëgn.

No, no gnì pormez!
Al é tröp plü interessant
chësc vers duc de tëma y d'aspeta.
Y al é cotan plü bel
chël che an chir bele dî
y so presentimënt che nes fej stè ert.

No, no gnì pormez!
Cîodi pa le fâ y por ci fin mai?
Ma da dalunc slomina döt cant
sciöche na stëra, döt
nes incantëia da dalunc.
No, no m'arvijiné tû edli.

Desanka Maksimovic

Chësta rima de Desanka Maksimovic nes baia plütosc dl stè dalunc, dl ne s'arvijiné nia, mo pol pa a

chësta maniera antergnì chël miraco nominé por le plü sciöche amur? Po pa valch che é dalunc sinti chësc sentiment?

La comuniun é valch de fundamental por la realisaziun dl amur, mo denant che ara antervëgnes sózedel dōta na seria de cosses. Na pert de nos, che vëgn definida generalmënter sciöche nosc ego, prō da jì derevers, da se möie tla direziun contrara de chël che i n'orunse fà. L'ego n'ō nia pormëte che les dōes animes s'incuntes. A d'ël ti sal plü bel da trà fora indō la formula "iō-mè-mi". L'ego s'un sta bëgn dassù, nia adōm cun valgügn d'atri. Y le "nos" po ma ester n stadium temporann secundo nosc ego. Por chësta gauja ti fej nosc ego la vera al amur. Chisc dui se combat un cuntra l'ater y prō intrami de la davagné. Ara se trata de na vera por i confins: sce al é l'ego che davagna spo s'à la tēma che i sintiun ite te nos proietè dal passè ite tl presënt tres le recort, tres chës cosses che i ascognun ite te nosta memoria. Y insciö é indō düc i vedli pa che i ân metü jō te nosc passè ficià ite danü sciöche al alda te nosta vita. Le "iō" é valgügn che vignun de nos conësc dër bun dal passè. Le "nos" indere, é valgügn che i sun impormò tl laûr da imparè a conësc, y te chësc raiun dl nia-conesciü pol se daurì fora n dagnì daldöt nü. Da gnì indō a lōm combat l'ego cuntra la comuniun y al ne pormët insciö nia de crësce. La fasa dla comuniun é n stadium olache i gnun metüs dassënn ala proa. An davagna ma sce an é bogh da desfà adōm cun la porsona amada dōtes les tēmes, les barieres che an s'à cherié. Sce an nen fej sō indere de nöies ne jaràra mai da avëi comuniun. Chël che ô bun mëss porchël tó la dezijiun sce se imprestè fora un dal'atra o sce diventè realmënter chël che l'atra porsona rapresentëia. La sensibilità, la tendrëza y l'istint matern che n ël ciafa te n'ëra dōra ma intan de tēmp sce al n'impara nia instës da svilupé chëstes cualitës. N'ëra po se gode le podëi, la orentè y la forza dl ël amè, mo al ne n'é nia la medema cossa co avëi instëssa chëstes cualitës. Sce la comuniun é sota assà, spo pon diventè instësc chël che an perzepësc.

N problem che interferësc cun la comuniun é le fenomenn dla proieziun. I ùn proieziun canche i metun nostes ideas sura chères de n'atra porsona ia. Gonot ne sunse nia de colpa canche i le fajun. Sce i ves reconescëis te chisc comportamënc, ëise ince os chësc viz:

I rovëis i discursc di atri impede ëi

I sëis sōn la difensiva denant che ai ves acusëies, cun d'atres parores i adorëis stereotips por le proscim.

I damanëis la minunga di atri, spo ves dessenëise sce ara é atramënter co la osta.

I stentëis da dezifré les espresciuns di atri.

I ves sintis nia capis o capis malamënter.

I rapresentanc dles autoritës, sciöche polizisè o valch de te', ves mët a stè ert; o i ëis gonot la sensaziun de ne ti plajëi nia a osc patrùn, scebëgn che al ne ves ais mai dit valch de te'.

I cherdëis che canche osta fomena o compagna ti ciara a n ater, spo desmòstrera so interès sessual.

I ëis de gran simpaties y antipaties ti confrunc de porsones che i conescëis apëna.

Se delibré dales proieziuns é valch de important sce i orëis ester bogh da desfarenzié le dër amur da chël falz, sides sciöche amant co sciöche amè. Les proieziuns ascogn dagnora emeziuns plü sotes che i n'orëis nia reconëscce y che i ascognëis. Sce i ves defenëis tres ciàmò denant che i gnëis acusà, spo él ajache i ves sintis en colpa. Le sëns de colpa va afrontè sce i orëis ester bogh da ves delibré dala proieziun liada a chësc.

La proieziun é na maniera de oje psicologicamënter la situaziun. Insciö ascògnera la realtà sot na maschera. Sce al ves pê che la porsona amada ti ciaras tresfora ai atri cun interès sessual, sëise os i traditurs potenziài. Sce i ponsëis che osc patrùn ves ais le sënn sot sot, damanesse sce i ne n'ëis nia val' conflit cun les autoritës. Tl momënt che i tolëis cosciënza dles emeziuns proietades sōn i atri ves sintiarëise tröp plü lëdi y manco portà a iudiché.

A pert nes delibré dles proieziuns, messunse zidlé trëi cualitës indispensables por la comuniun:

la valianza

la sensibilità

la comunicaziun

La valianza é la tuta de cosciënza che le spirit é anfat te düc. Sce i me sënti superiur respet ai atri, va mia superiorité adöm cun la imaja che i m'á fat de me instëssa o sön l'ego.

La sensibilité é la capacité de perzepì chël che sozed ti atri nes imedesiman cun ëi. Por ester sensibli messunse ester bogn de azetè le fat che les emoziuns é complesses, conflituales, confuses y iracionales. Canche i adorun espresciuns sciöche: «i ne capësci nia ajache te te sëntes insciö» o «i ne n'á degöna idea de ci che al te sozedes», unse arbandonè la sensibilité. Por ester sensibli messunse zidlé comportamënc interiurs nüs, che á düc cané da fà cun l'empatia, chël ô di cun la capacité de se mëte emozionalmënter tles pedies di atri.

Na porsona empatica dij: i n'á nia debojëgn de avëi dagnora rajun
i ne n'á nia debojëgn de avëi dagnora le control sön döt cant
i po ignorè mies nezescitës te cer' confins.

Inultima se damana la comuniun che al antervëgnes na comunicaziun autentica. Convenziuns y aspetatives soziales interferësc cun chësta. Dantadöt danter ëi, chi stersc ne comunichëia nia sües emoziuns, y canche ai le fej se sënti debli.

Dai, i sciurun ma
chisc guané por nia y to corp
sides desnü canche al abracëia
le bele desnü! Mo despëiete
pa döt: incé n slaier che ara ne va nia da pié ite
é sciöche n mür
de Semiramide! Y i lasciun jì adöm insciö
to piet cun le mi, tū slefs
cun i mi; y le rest ne dijunse nia:
i ti à le sënn a chi che dij demassa.

Paolo Silenziario